

Levanger kommune
Levangken tjeilte

FAGPLAN FOR SKOLEBIBLIOTEK 2025-2029

Forord

Det er gode argumenter for å hevde at noen av de fremste kvalitetene Norge vil trenge fra sine medborgere i fremtiden, er kombinasjonen av kreativitet og kritisk tenking. En av de viktigste måtene vi som mennesker kan få trent opp både kreativiteten og vår evne til kritisk refleksjon er gjennom å lese variert litteratur, og deretter diskutere og snakke om denne. Skolen har en stadig viktigere rolle i å gi barn og unge både anledning til og glede av å lese mye og jevnt. I stadig hardere konkurranse om barns oppmerksomhet fra andre medier, blir fritiden en alt mindre viktig arena for barns lese lyst. Skolen må også her kompensere for det vi mener er viktig at barna får av kompetanse, som fritiden ikke tar i samme grad som før. Skolens sannsynligvis viktigste ressurs for god leseopplæring er skolebiblioteket. Derfor er det viktig for levangskolen å utvikle gode skolebibliotek, som både evner å være denne ressursen, men som også settes i stand til å være det. Jeg håper at denne planen vil bli et viktig bidrag til akkurat dette.

Torbjørn Morset Størseth

Enhetsleder skole

Levanger, 16.12.2024

Innledning

Leseforsker Astrid Roe ved UIO påpeker at det er en klar sammenheng mellom fritidslesing og økt leseforståelse. Hun løfter fram skolebibliotekets rolle i arbeidet for å gi elevene like muligheter til god leseforståelse: «Et mål må uansett være å gi alle barn og unge, uavhengig av sosioøkonomisk status og kjønn, like god tilgang til lesestoff og hjelp til å finne fram til tekster som engasjerer dem. Gode skolebibliotek kan bidra positivt i dette arbeidet.» (Jensen og Frønes, 2020, s. 131)

I 2024 ble det bestemt at tidligere temaplan for skolebibliotek skulle revideres og skrives om til en fagplan. Oppdraget er gitt av kommuneområde Helse og oppvekst i Levanger kommune. Formålet med planen er å ha felles retningslinjer for drift av skolebibliotekene i kommunen.

Planen skal være et arbeidsverktøy for skolene og skoleeier. Den skal inspirere og stimulere til å utvikle skolebibliotekene i Levanger kommune, slik at alle elever har tilgang til gode skolebibliotek, som igjen vil styrke lesegledden, leseferdighetene og informasjonskompetansen til elevene i Levangerskolen.

Strategien for dette forankres i ledelsen ved den enkelte skole og sees i sammenheng med styrende dokumenter og rammene på den enkelte skole. Å lykkes i dette arbeidet forutsetter et godt samarbeid innad i den enkelte skole mellom skolebiblioteket, ansatte, ledelsen og folkebiblioteket.

Forankring

Planen bygger på lokale og sentrale styringsdokumenter for skolebibliotek. Forskrift til Opplæringslova § 11-2 presiserer elevenes rett til skolebibliotek:

Skolebiblioteket skal bidra til å utvikle språkferdighetene, leseferdighetene og evna til å tenke kritisk hos elevane, og til å jamne ut sosiale forskjellar. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevane har tilgang til eit skolebibliotek eller eit anna bibliotek som er særskilt tilrettelagt for skolen. Biblioteket skal vere tilgjengeleg for elevane i skoletida, slik at biblioteket kan brukast aktivt i opplæringa på skolen (Opplæringsforskrifta, 2024).

Opplæringsloven viser at skolebibliotek er lovfestet, og legger føringer for kommunene. Den utvidede nasjonale bibliotekstrategien fra 2019 fokuserer blant annet på å styrke arbeidet med lesestimulering, samt øke og styrke samarbeidet mellom ulike bibliotek; for eksempel folkebibliotek og skolebibliotek (Regjeringen, 2019).

Leselyststrategien fra 2024 understreker hvor viktig lesing er i barns læring og utvikling, og viser regjeringens satsing på lesing og leseopplæring fra tidlig alder. Strategien legger stor vekt på skolebibliotekenes rolle (Regjeringen, 2024).

Unescos skolebiblioteksmanifest understreker at skolebiblioteket formidler informasjon og tanker som er avgjørende for å kunne fungere i dagens informasjons- og kunnskapsbaserte samfunn. Skolebiblioteket gir elevene de ferdigheter som er nødvendig for livslang læring og utvikling av fantasien, og gjør dem i stand til å ta sitt ansvar som medborgere. (Ifla/Unesco, 1999).

Planen er også forankret i Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2040. Et av satsningsområdene til Levanger kommune er "Bærekraftige lokalsamfunn":

Levanger kommune skal *"sikre god livskvalitet for oss som lever nå og for kommende generasjoner. Den sosiale dimensjonen omhandler aspekter som for eksempel mellommenneskelighet, tjenestetilbud, nærmiljø, bokkvalitet, oppvekstvilkår, folkehelse og samfunnsdeltagelse. Vi har et mangfold av kunst, kultur og kulturmiljøer som er ressurser for opplevelser, verdiskaping og kunnskap. Vi har et mangfold av kunst, kultur og kulturmiljøer som er ressurser for opplevelser, verdiskaping og kunnskap"* (Levanger kommune, 2024). Herunder ligger også gode tjenester i skole, som blant annet innebærer gode skolebibliotek for alle.

SOSIAL UTJEVNING

God leseopplæring bidrar til å utjevne sosiale forskjeller. Barns tilgang til litteratur og digitale ressurser som lydbøker, e-bøker og spill varierer stort fra familie til familie. Derfor er et godt skolebibliotek viktig for sosial utjevning, nettopp fordi alle barn som går på skolen får tilgang til dette.

LESELYST

Et godt skolebibliotek fremmer leseglede og trivsel.

HELSE

Lesing styrker barnas kognitive evner, fysiske og mentale helse og bidrar til å øke emosjonell intelligens, selvregulering og utvikling av evne til kritisk tenkning og refleksjon.

HVORFOR SKOLEBIBLIOTEK?

PSYKOSOSIAL ARENA

Skolebiblioteket kan være et sted hvor elever kan møtes for å samarbeide om skolearbeid, spille brettspill, eller bare prate.

Dette kan styrke sosiale bånd og bidra til en følelse av fellesskap.

Skolebibliotekaren kan være en viktig voksenperson som gir støtte utenfor klasserommet, både faglig og emosjonelt.

DEMOKRATI

Gode leseferdigheter og tilgang til litteratur er grunnleggende for at barn skal bli gode og aktive deltakere i et demokrati.

LÆRING

God leseevne og forståelse er essensielt i alle fag på grunnskolen og kan knyttes til alle punkt i lærerplanverket.

	Slik vil vi ha det	Slik skal vi gjøre det
1	Skolebiblioteket er en integrert del av undervisningen	<p>1.1 Timeplanfestet skolebibliotektime (fortrinnsvis en gang pr. uke)</p> <p>1.2 Bibliotektiden er en undervisningstime og tiden skal brukes i biblioteket. Lærer er aktiv i bibliotektiden og veileder barna i valg av bøker og presenterer ny litteratur. Se vedlegg 1 for eksempel på gjennomføring av bibliotektime.</p> <p>1.3 Skolebiblioteket er integrert i undervisningen og i årsplanene.</p> <p>1.4 Lærere og skolebibliotekar samarbeider.</p>
2	Skolebiblioteket er lett tilgjengelig	<p>2.1 Skolebiblioteket er tilgjengelig i hele skoletiden.</p> <p>2.2 Ansatte har kjennskap til innhold og utlånssystem og kan bruke det uavhengig av skolebibliotekar.</p>
3	Skolebiblioteket brukes som en kulturell arena	<p>3.1 Ved forfatterbesøk og andre arrangement på skolen skal biblioteket brukes som arena der det er hensiktsmessig.</p> <p>3.2 Elevtekster, kunst og håndverksprosjekter m.m. stilles ut i biblioteket.</p>
4	Skolebiblioteket er en attraktiv møteplass	<p>4.1 Biblioteket er innredet på en innbydende måte, med soner og møbler som inviterer til å sette seg ned og lese.</p>
5	Skolebiblioteket er bemannet av en person/personer med relevant kompetanse	<p>5.1 Skolebibliotekaren har en avsatt ressurs.</p> <p>5.2 Skolebibliotekar bør ha pedagogisk grunnutdanning og gjerne videreutdanning i skolebibliotekkunnskap. Personlig egnethet og interesse for litteratur bør vektas høyt.</p> <p>5.3 Skolebibliotekaren deltar på nettverkssamlinger for skolebibliotekarene i regi av folkebiblioteket</p>
6	Skolebiblioteket bidrar til leselyst	<p>6.1 Skolebibliotekar har oversikt over aktuelle lesekampanjer og samarbeider med skolens øvrige ansatte med info og tips i forhold til disse.</p>

Skolebibliotekar skal:

Holde biblioteket ryddig, oppdatert og innbydende, slik at det er lett å bruke for andre ansatte og elever

Være en støtte til lærere og barn for å finne rett bok til rett barn

Holde seg oppdatert på ny litteratur for barn og unge

Drive aktiv formidling av litteratur som følger årstid, læreplaner og høytider.

Delta på minimum 2 nettverkssamlinger for skolebibliotekarer i året. Samlingene holdes på folkebiblioteket og ledes av skolebibliotekkoordinator.

Delta på det årlige høstkurset i regi av IBBY og andre aktuelle kurs.

Gjennomgå og modellere bibliotektimens oppbygning med skolens ansatte

Delta på fellestid for lærere for å presentere ny litteratur, informere om skolebiblioteket og leseaksjoner

Delta på foreldremøter ved kapasitet

Lærere skal:

Bruke bibliotektimens oppbygning ved besøk i skolebiblioteket

Komme med innspill til innkjøp/velge litteratur

Være et forbilde for elevene når de har lesetid i biblioteket/klasserommet (lese selv)

Introdusere foreldre til skolebiblioteket på foreldremøte tidlig og underveis i skoleløpet.

Besøke folkebibliotekets tilbud gjennom DKS, og ellers benytte seg av det i andre sammenhenger

Rektor skal:

Sørge for ressurser til skolebibliotek, i form av ansatte og midler til bøker, utstyr og møbler

Framsnakke bruk av skolebiblioteket til alle ansatte og motivere til at det skal brukes i undervisningen

Sikre at skolebibliotekaren har relevant kompetanse for oppdraget, og får mulighet til å delta i kompetanseutvikling (f.eks. kurs, samlinger og nettverk)

Se til at skolebibliotekaren deltar i aktuelle fellesmøter for ansatte og/eller foreldre ved skolen.

Sørge for et godt samarbeid mellom skolebibliotekar og skolebibliotekkoordinator

Legge til rette for et godt samarbeid mellom skolebibliotekar og øvrige ansatte

Sørge for elevmedvirkning til drift og innhold

Elevene skal:

Få tid til å lese i bøker fra skolebiblioteket

Bruke biblioteket på en fin måte og lære seg regler for å ta vare på biblioteket

Finne aktuelle bøker som passer for deres alder og lesenivå

Føle eierskap til skolebiblioteket og jobbe som bibliotekassistenter

Folkebiblioteket skal:

Støtte med opprydding/kassering og samlingsutvikling

Gi opplæring i katalogsystem

Veilede skolen i utforming av skolebibliotekarealet

Opprette og administrere fagforum for skolebibliotekarene

Tilrettelegge for og bidra med kompetanseheving i skolebibliotekutvikling

Bistå med registrering, katalogisering og klargjøring av materiell til skolene

Drift av teknisk utstyr og biblioteksystem i skolebiblioteket

Tilby å stille på foreldremøter etter kapasitet

Samarbeide om DKS-arrangement

Fordele Kulturfond-bøker til skolene

TILGJENGELIGHET

- Bruke biblioteket på fritida
- Mer tid på biblioteket
- Bruke biblioteket i friminuttet

SJANGRE

- Engelske bøker
- Manga
- Nye faktabøker
- Tegneserier

ELEVENES ØNSKER

AKTIVITETER I SKOLEBIBLIOTEKET

- Lesekvart
- Skolebibliotekar presenterer bøker
- Bruk av faktabøker til informasjonssøk
- Jobbe med oppgaver på biblioteket

UTSTYR OG UTFORMING

- PC for søking og utlån av bøker
- Utlånsautomat for å låne bøker utenom bibliotektiden
- Lese krok med matter og puter
- Headset for å lytte til lydbøker

LESELYST

- Flere utgaver av hver bok
- Flere ungdomsbøker
- Lydbøker

*Basert på tilbakemeldinger fra elevråd på ulike skoler i Levanger

Litteratur:

Hjellup, L.H. (2018). Skolebiblioteket – læring og leseglede i grunnskolen. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Jensen og Frønes red. (2020) Like muligheter til god leseforståelse? 20 år med lesing i PISA Oslo: Universitetsforlaget https://www.idunn.no/like_muligheter_til_god leseforstaelse

Regjeringen. (2024, 29. mai): Sammen om lesing – Leselyststrategien 2024-2030. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/sammen-om-lesing.-leselyststrategien-2024-2030/id3040859/>

Regjeringen. (2023). Utvidet nasjonal bibliotekstrategi 2020-2025: Rom for demokrati og dannelse. Kultur- og likestillingsdepartementet <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/utvidet-nasjonal-bibliotekstrategi-ut-2025-rom-for-demokrati-og-dannelse/id2995881/?ch=2>

Statped. (2024, 10. januar) Flerspråklig og tilrettelegging i grunnskolen. <https://www.statped.no/flerspraklighet/flerspraklighet-og-tilrettelegging-i-grunnskolen/>

Bibliotekutvikling. (u.å) Gutta leser! - en håndbok. Bibliotekutvikling.no Hentet 14. september 2024 fra <https://bibliotekutvikling.no/kompetansebank/content-resource/gutta-leser/>

Opplæringsforskrifta (2024) Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringsforskrifta). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2024-06-03-900/KAPITTEL_3-3#§11-2

Levanger kommune (2024). Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2040. <https://pub.framsikt.net/plan/levanger/plan-65c1a3c9-958b-4f62-bb52-93f8bbc4a96f-55715/#/>

IFLA/UNESCO (1999): IFLA/UNESCOs retningslinjer for skolebibliotek. Oversatt av Maren Brit Baadshaug for Norsk bibliotekforening (2007). <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-guidelines/school-library-guidelines-no.pdf>

Vedlegg 1: Bibliotektimen

En god bibliotektime kan den være med på å løfte arbeidet med å utvikle et godt lese miljø på skolen og bidra til lese glede og lese lyst hos den enkelte elev.

Alle klasser/grupper bør ha timeplanfestet bibliotektime hver uke. Det kreves god planlegging og fast struktur for god utnyttelse av timen. Skolebibliotekar Line Hansen Hjellup sier at «bibliotektimen er en undervisningstime på lik linje med alle andre undervisningstimer, og må derfor planlegges» (Hjellup, 2018, s. 155).

Målet for bibliotektimen bør knyttes til det elevene arbeider med i fagene. Planlegging av bibliotektimen bør derfor skje i samarbeid mellom lærer og skolebibliotekar. Skolebibliotekaren har god oversikt over samlingen på biblioteket og kan veilede elevene i valg av bøker. Hen vil også kunne bestille inn annen litteratur til prosjektarbeid osv.

Gjennomføring:

1. Samling i plenum: Presentere bøker – lærer/elev presenterer og snakker sammen om aktuelle bøker. Hvis man har tid, kan man også ha høytlesning, sjangerlære, forfatterlære og andre aktiviteter og mål ut fra læreplanen.
2. Låne bøker: Lånetida bør være kortest mulig, maks fem minutter. Lærer og evt. skolebibliotekar hjelper til med å finne rett bok til rett elev. Bøkene elevene låner brukes til lesekvart på skolen og hjemmelekse.
3. Lesing: Lesetida bør være det som tar lengst tid, ca. 20 minutter.

Strukturen er delt inn i tre hoveddeler: samling, lånetid og lesetid. Lånetiden er den korteste fordi læreren fokuserer på å presentere bøker for elevene. Men det er ikke bare læreren som må presentere bøker; elevene kan også dele boka anbefalinger med hverandre. På denne måten slipper elevene å bruke tid på å finne bøker de vil lese, da de får hjelp og veiledning fra både lærere og medelever. Dette bidrar til å utvikle en god lese kultur, og elevene blir vant til å diskutere bøker med hverandre.

Læreren må ha ansvaret for bibliotektimen. Hjellup skriver følgende om å gi læreren ansvaret for timen på biblioteket: «En viktig og positiv bieffekt av at læreren har ansvaret for bibliotektimen, er at skolebibliotekaren får et fagmiljø rundt seg, et miljø som er viktig for utvikling av lese kultur på skolen.» (Hjellup, 2018, s. 161)

Vedlegg 2: Idèbank for aktiviteter i skolebiblioteket

- **Kosedyrovernatting:**

Elever tar med kosedyrene sine for en overnatting i skolebiblioteket. Skolebibliotekar tar bilder sammen med dyrene som elevene får se neste dag.

- **Lesevake**

Hyggekveld på skolen for lesing og leseaktiviteter i samarbeid med skole og hjem.

- **Arrangere kommunal lesekonkurranse mellom skolene:**

Hvilken skole har lest mest?

- **Rektor leser:**

Inviter rektor til å ha lesestund for elever i skolebiblioteket

- **Les billedbøker på skjerm gjennom BookBites:**

Bibliotekets app for lydbøker og ebøker, som ansatte og elever kan logge seg inn på med sin Feide-bruiker. [BookBites](#) | [Innlogging](#).

Alternativ: [Sprell: Digitalt barnebokbibliotek på norsk](#) | [Universitetet i Stavanger](#)

- **Lesekurs for gutter:**

Til inspirasjon [Gutta leser! - en håndbok - Kompetansebank](#)

- **Samisk i biblioteket:**

Markere Samenes nasjonaldag 6. februar, stille ut bøker på ulike samiske språk, synliggjøre samisk i skilting, plakater og lignende

- **Inviter gjester:**

Frivillige / "kjendiser" fra nærmiljøet / pensjonister har lesestund

- **Bibliotekassistenter:**

Elever får arbeidsoppgaver i skolebiblioteket. [Skolebibliotekassistenter – Skolebibliotek.no](#)

- **Leseutfordringer:**

egne leseutfordringer i vinterferie, påskeferie eller juleferie

- **Fadderlesing:**

Fadderne leser for de yngre elevene og motsatt

- **Synliggjøring av ulike merkedager**

f.eks FN-dager, nasjonaldager, morsmålsdagen, Pride etc.

- **Ulike rebuser o.l. i biblioteket med oppgaver**

eks. påskerebus/adventskalender

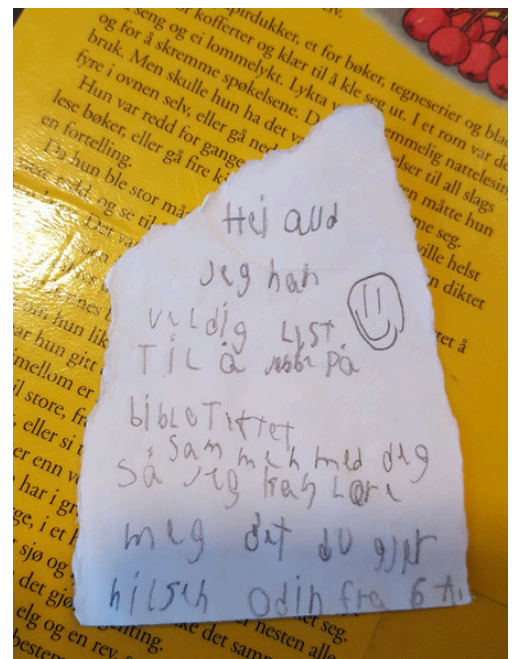
- **Delta i leseaksjoner i regi av blant annet Foreningen !Les**

Bokslukerprisen, Stjerneboka, Uprisen, tXt-aksjonen etc.

- **Arrangere leseklubb i friminuttet**

- **Tematiske bokutstillinger (flest mulig forsider ut)**

- **Bibliotekassistentenes/elevenes anbefalingshylle**

Vedlegg 3: Skolebibliotekets plass i andrespråkspedagogikken

Elevsammensetningen på de enkelte skolene er ulik, men mange elever i grunnskolen i Levanger har andre språk enn norsk som sitt førstespråk, alt fra elever som nylig har kommet til Norge, til elever som er født og oppvokst her. Språket mange elever kanskje behersker best, bruker sammen med familien, og til og med språket de har lært å lese på, er et annet.

Når elevenes førstespråk eller morsmål blir anerkjent og verdsatt, kan det styrke deres flerspråklige identitet og selvtillit. Dette bidrar også til å bygge broer mellom skole og hjem. Å mestre sitt eget morsmål er avgjørende for å lære et nytt språk effektivt. Forskning viser at bruk av elevenes flerspråklige ferdigheter gir bedre læringsutbytte og utvikling av undervisningsspråket enn enspråklig undervisning. Det er viktig at læring er meningsfull og forståelig, og at det legges til rette for at elever med ulike forutsetninger kan delta aktivt (Statped, 2024).

Skolebiblioteket er en arena som kan bidra inn i andrespråkspedagogikken på ulike måter.

- Bokpakker med bøker på ulike språk kan bestilles fra Det flerspråklige bibliotek. Pakkene kan man låne opptil 6 måneder av gangen. [Det flerspråklige bibliotek](#)
- Markere den internasjonale morsmålsdagen 21. februar. Dagen markeres over hele verden for å fremme språklig og kulturelt mangfold. [Morsmålsdagen – morsmål.no](#)
- Invitere foreldre til å ha lesestund på andre språk, evt. lærere/ansatte som behersker språkene
- Snakk, hils, syng, fortell, tell og les høyt på alle de forskjellige språkene som fins i en klasse eller en skole. Lær hverandre et nytt ord eller en ny lyd!
- La språkene synes og høres. Lag plakater eller veggaviser som tar i bruk mange språk.
- Om skolen har tospråklige lærere kan de hjelpe til å oversette, eller kom forslag til aktuelle ord, tema og illustrasjoner, for eksempel av ulike skriftsystem. Det er også mulig å laste ned enkelte ferdige plakater fra [Det flerspråklige bibliotek](#) og [NAFO](#) eller [Tema Morsmål](#).

Arbeidsgruppe ved revidering av planen:

Hilde Hoel Holt (Halsan barneskole)
Marit Husby (Åsen barne- og ungdomsskole)
Nina Stjernen (Halsan barneskole)
Edel Hagen (Frol barneskole)
Yngvild Sudenius Knudsen (Levanger bibliotek)

Styringsgruppe:

Geir Mediås, Vidar Lund,
Torbjørn Morset Størseth, Yngvild Sudenius Knudsen

